

Η Εκπαίδευση των Παιδιών στο Φάσμα του Αυτισμού:

**Παρέμβαση - Ανάπτυξη, και Αντιμετώπιση Προβλημάτων
Συμπεριφοράς στο Σχολείο, την Οικογένεια και την Παράλληλη
Στήριξη.**

**ΑΝΟΙΚΤΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΟΔΗΓΟΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ 2023-24**

**Η Εκπαίδευση των Παιδιών στο Φάσμα του Αυτισμού:
Παρέμβαση - Ανάπτυξη, και Αντιμετώπιση Προβλημάτων Συμπεριφοράς στο
σχολείο, την οικογένεια και την Παράλληλη στήριξη.**

Η συνεκπαίδευση όλων των μαθητών στα Ελληνικά σχολεία είναι ένα δύσκολο και απαιτητικό εγχείρημα. Οι εκπαιδευτικοί ειδικής ή γενικής αγωγής και εκπαίδευσης θα πρέπει να έχουν στην «φαρέτρα» τους αρκετές γνώσεις, αλλά κυρίως καλές πρακτικές συνεκπαίδευσης. Πόσο μάλλον όταν μιλάμε για παιδιά στο Φάσμα του Αυτισμού που παρακολουθούν την τυπική εκπαίδευση.

Τα σεμινάρια βασίζονται κυρίως στην μετάδοση εμπειρικών πρακτικών, βασισμένες πάντα στην επιστημονική θεωρία και στις γνώσεις που έχουμε για τον Αυτισμό. Κύριο μέλημα είναι όλες αυτές οι θεωρητικές γνώσεις να γίνουν πρακτικές τεχνικές και να εφαρμοστούν στην καθημερινότητα των εκπαιδευτικών. Στις συναντήσεις χρησιμοποιούνται μελέτες περιπτώσεων, αληθινά παραδείγματα και υλικό, με στόχο να γίνει η διαδικασία όσο των δυνατών περισσότερο βιωματική.

Ο κύκλος μαθημάτων απευθύνεται σε νηπιαγωγούς, δασκάλους, καθηγητές και θεραπευτές ειδικής αγωγής καθώς και σε γονείς. Σκοπός του σεμιναρίου είναι προετοιμάσει και να οργανώσει τους επιμορφώμενους ώστε να αντιμετωπίζουν με επιτυχία δύσκολες καθημερινές καταστάσεις σχετικά με την εκπαίδευση των μαθητών στο Φάσμα του Αυτισμού.

Αναμενόμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα:

1. ***Γνώσεις: Οι Καταρτιζόμενοι:***
 - ◆ Να γνωρίσουν την βασική συμπτωματολογία του Αυτισμού.
 - ◆ Να γνωρίσουν της βασικές θεωρίες του Αυτισμού και τις πιο γνωστές παρεμβάσεις.
 - ◆ Να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο εκδηλώνεται και εμφανίζεται το φάσμα της συμπτωματολογίας.
 - ◆ Να αντιληφθούν τον τρόπο με τον οποίο σκέφτονται και δρουν τα άτομα με Αυτισμό.
 - ◆ Να αντιληφθούν ότι για να επιτύχουν τους στόχους τους θα πρέπει να συνυπολογίσουν όλους τους παράγοντες του πλαισίου μέσα στο οποίο εκπαιδεύουν και καθοδηγούν τους μαθητές στο Φάσμα του Αυτισμού.
 - ◆ Να γνωρίζουν τεχνικές οργάνωσης, παρατήρησης και αντιμετώπισης αυτιστικών αλλά και προκλητικών συμπεριφορών.

2. *Δεξιότητες: Οι Καταρτιζόμενοι:*

- ◆ Να μπορούν να δημιουργούν και να αναπτύσσουν ένα πλήρες εξατομικευμένο αναλυτικό πρόγραμμα παρέμβασης για τους μαθητές τους στο κοινωνικό και εκπαιδευτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο θα παρέμβουν.
- ◆ Να δημιουργούν το δικό τους εποπτικό υλικό βασισμένο στον εκάστοτε μαθητή τους.
- ◆ Να καλλιεργήσουν δεξιότητες αυτοαξιολόγησης, ανατροφοδότησης, παρατήρησης, διπλωματίας και προνοητικότητας.
- ◆ Να μπορούν να αξιοποιούν τις θεωρητικές γνώσεις μετατρέποντας τις σε πρακτικές τεχνικές.
- ◆ Να μπορούν να αξιολογούν και να αναδιαμορφώνουν την πορεία των μαθητών τους.

3. *Ικανότητες: Οι Καταρτιζόμενοι:*

- ◆ Να αντιληφθούν την διαφορετικότητα των μαθητών με Αυτισμό.
- ◆ Να συναισθάνονται τα συναισθήματα και τον τρόπο σκέψης των μαθητών.
- ◆ Να τροποποιήσουν το τρόπο που βλέπουν και ερμηνεύουν τις αυτιστικές συμπεριφορές.
- ◆ Να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα διαφορετικότητας και διαφορετικής αντίληψης των πραγμάτων.

Το Πρόγραμμα με μια ματιά

Έναρξη: Οκτώβριος 2023

Λήξη: Μάρτιος 2024

Συνολικές ώρες: 50

Πρόγραμμα Δια ζώσης συναντήσεων

A/A	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΘΕΜΑ	ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΗΣ
1	Σάββατο 21/10/23 (10:00-13:00)	Παρατήρηση και Στοχοθεσία Μελέτη περιπτώσεων	Κατερίνα Μούρμουρα
2	Σάββατο 04/11/23 (10:00-13:00)	Διαγνωστικά ζητήματα και αναλυτική περιγραφή συμπτωματολογίας του Φάσματος του Αυτισμού.	
3	Σάββατο 18/11/23 (10:00-13:00)	Αναφορά των πιο γνωστών Θεωριών για το Φάσμα του Αυτισμού.	
4	Σάββατο 02/12/23 (10:00-13:00)	Παρουσίαση Γνωστών παρεμβάσεων για το Φάσμα του Αυτισμού και πρακτική εφαρμογή I	
5	Σάββατο 16/12/23 (10:00-13:00)	Παρουσίαση Γνωστών παρεμβάσεων για το Φάσμα του Αυτισμού και πρακτική εφαρμογή II	
6	Σάββατο 13/01/24 (10:00-13:00)	Διαχείριση και πρακτική εφαρμογή παρεμβάσεων	
7	Σάββατο 27/01/24 (10:00-13:00)	Παρουσίαση προκλητικών συμπεριφορών I	
8	Σάββατο 10/02/24 (10:00-13:00)	Αντιμετώπιση προκλητικών συμπεριφορών II	
9	Σάββατο 24/02/24 (10:00-13:00)	Καθημερινά εμπειρικά και πρακτικά προβλήματα που αντιμετωπίζουμε στην εφαρμογή των παρεμβάσεων.	
10	Σάββατο 09/03/24 (10:00-13:00)	Δημιουργία εξατομικευμένου εποπτικού υλικού	

Θεματικοί Άξονες του Προγράμματος

1. Παρατήρηση και Στοχοθεσία - Μελέτη περιπτώσεων

Πριν δράσουμε πρέπει να παρατηρήσουμε, να αξιολογήσουμε και να δημιουργήσουμε ένα πλάνο δράσης θέτοντας ρεαλιστικούς, συγκεκριμένους και μετρήσιμους στόχους, ώστε να μπορούμε να επαναπροσδιορίσουμε, να επαναξιολογήσουμε, να αναστοχαστούμε και να οργανώσουμε όσα έχουμε στοχεύσει και πετύχει. Η ενότητα προσφέρει τεχνικές παρατήρησης συμπεριφοράς καθώς και μελέτη περίπτωσης για πρακτική εφαρμογή όσων παρουσιάζονται. Τέλος, σημαντικό μέρος της λαμβάνει και η διαφοροποίηση στόχων και σκοπών, όπως και η σωστή διατύπωση τους.

2. Διαγνωστικά ζητήματα και αναλυτική περιγραφή συμπτωματολογίας του Φάσματος του Αυτισμού.

Δουλεύοντας με ένα παιδί είναι σημαντικό να γνωρίζουμε την διάγνωση που έχει λάβει αλλά και την φύση της κάθε διαταραχής, ώστε να δρούμε πιο στοχευμένα και πιο αποτελεσματικά. Στην πραγματικότητα όμως, πολλά παιδιά είναι αδιάγνωστα ή οι γνωματεύσεις δεν είναι αρκετά ξεκάθαρες στο τι προκαλεί τις εκάστοτε δυσκολίες. Είναι σημαντικό να μπορούμε να κατανοούμε τις «συγκαλυμμένες» περιγραφές που συναντάμε στις διαγνώσεις ή να μάθουμε να αντιμετωπίζουμε «αδιάγνωστες» περιπτώσεις. Σημαντικό κομμάτι της ενότητας είναι η πρακτική αναγνώριση, η βαθιά κατανόηση των κλασικών συμπτωμάτων του Αυτισμού αλλά και το φάσμα των εκφάνσεων και των ποιοτικών διαφορών τους που συναντάμε σε μαθητές.

3. Αναφορά των πιο γνωστών Θεωριών για το Φάσμα του Αυτισμού.

Υπάρχουν μερικές πολύ σημαντικές θεωρίες οι οποίες προσπάθησαν να εξηγήσουν τα ελλείματα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα στο Φάσμα του Αυτισμού. Μερικές από αυτές είναι «Η θεωρία του Νου», «Η κεντρική συνοχή» και «Η εκτελεστική λειτουργία». Κάθε μια από αυτές δίνουν σημαντικές πληροφορίες για τον τρόπο που δρουν και σκέφτονται τα άτομα στο Αυτιστικό Φάσμα. Μέσα από την κατανόηση των θεωριών αυτών προκύπτουν πολλές δεξιότητες στις οποίες αυτά τα άτομα έχουν ελλείματα και οι εκπαιδευτικοί μπορούν να παρέμβουν ώστε να βελτιωθούν. Πέρα από την παρουσίαση και την κατανόηση τους θα υπάρξει και πρακτική χρήση τους σε συγκεκριμένα παραδείγματα.

4. Παρουσίαση Γνωστών παρεμβάσεων για το Φάσμα του Αυτισμού και πρακτική εφαρμογή I

5. Παρουσίαση Γνωστών παρεμβάσεων για το Φάσμα του Αυτισμού και πρακτική εφαρμογή II

Υπάρχουν πολλές γνωστές και επιστημονικά τεκμηριωμένες καλές πρακτικές για τον Αυτισμό. Η κάθε μια έχει διαφορετικό τρόπο προσέγγισης και φιλοσοφία, όμως όλες στοχεύουν στην βελτίωση των δυνατοτήτων των μαθητών με Αυτισμό και στην καλύτερη ποιότητα ζωής τους. Στις ενότητες αυτές θα δούμε βασικά χαρακτηριστικά κάποιων παρεμβάσεων, θα παρακολουθήσουμε βίντεο με εφαρμογές των πρακτικών και θα συζητήσουμε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της κάθε μιας. Συγκεκριμένα θα παρουσιαστούν οι εξής παρεμβάσεις:

ABA - Εφαρμοσμένη Ανάλυση Συμπεριφοράς, TEACCH, Intensive Interaction – Εντατική Αλληλεπίδραση, Κοινωνικές Ιστορίες, SPELL.

6. Διαχείριση και πρακτική εφαρμογή παρεμβάσεων

Σε μια σχολική τάξη ενός γενικού πλαισίου είναι δύσκολο να εφαρμοστεί μεμονωμένα μια και μόνο παρέμβαση. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει και να μπου να ελίσσονται και να αλλάζουν τις τεχνικές κατά περίπτωση. Η συγκεκριμένη ενότητα παρουσιάζει ένα πρότυπο παρέμβασης χρησιμοποιώντας συγκεκριμένα κομμάτια και τεχνικές από διαφορετικές παρεμβάσεις προσαρμοσμένο σε μια τυπική τάξη στην οποία φοιτά ένας μαθητής στο Φάσμα του Αυτισμού.

7. Παρουσίαση προκλητικών συμπεριφορών I

8. Παρουσίαση προκλητικών συμπεριφορών II

Στο περιβάλλον του σχολείου η εκδήλωση προκλητικών συμπεριφορών παιδιών στο Φάσμα του Αυτισμού είναι συχνή κατάσταση και ταυτόχρονα πολύ δύσκολη στην διαχείριση της. Συνήθως είναι πολυπαραγοντική και τείνει να αυξάνεται με το πέρασμα του χρόνου.

Οι προκλητικές συμπεριφορές πολλές φορές φέρνουν σε αδιέξοδο τους εκπαιδευτικούς, ιδιαίτερα τους εκπαιδευτικούς της παράλληλης στήριξης στους οποίους και «βαραίνει» η ευθύνη για την αντιμετώπιση και διαχείριση τους.

Στην ενότητα αυτή θα μπορέσουμε να κατανοήσουμε τι είναι οι προκλητικές συμπεριφορές, τις αιτίες της εκδήλωσής τους, αλλά και τους τρόπους με τους οποίους εμφανίζονται στο σχολικό πλαίσιο. Επιπλέον θα παρουσιαστούν κατάλληλα εργαλεία προσαρμοσμένα στις ανάγκες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των παιδιών με Αυτισμό καθώς και τεχνικές αντιμετώπιση εκρήξεων και κρίσεων.

9. Καθημερινά εμπειρικά και πρακτικά προβλήματα που αντιμετωπίζουμε στην εφαρμογή των παρεμβάσεων.

Στην εφαρμογή του προγράμματος παρέμβασης που ο κάθε εκπαιδευτικός οργανώνει και εκπονεί πολλά απλά καθημερινά ζητήματα μπορούν να τον βγάλουν εκτός προγραμματισμού και κάποιες φορές να καθυστερήσουν αλλά και σε μερικές περιπτώσεις να εμποδίσουν την πρόοδο των μαθητών του. Τέτοια θέματα είναι η διαχείριση των σχέσεων όλων των εμπλεκόμενων μελών, η δομή και η οργάνωση του διαλείμματος, αλλά και η διαχείριση και η επικοινωνία με τους γονείς των παιδιών. Τέτοια ζητήματα θα τεθούν και θα παρουσιαστούν τρόποι και τεχνικές τις οποίες μπορεί να χρησιμοποιήσει ο εκπαιδευτικός για να έχει τα βέλτιστα αποτελέσματα.

10. Δημιουργία εξατομικευμένου εποπτικού υλικού

Στα πλαίσια του θεσμού της παράλληλης στήριξης ένας βασικός στόχος είναι η εκπόνηση εξατομικευμένου προγράμματος με συγκεκριμένη στοχοθεσία βασισμένη στις ανάγκες, τις δυνατότητες και τις ελλείψεις των μαθητών. Σημαντική παράμετρος για την επιτυχία της στοχοθεσίας είναι η δημιουργία κατάλληλου εκπαιδευτικού και εποπτικού υλικού. Ο εκπαιδευτικός χρειάζεται κάποια «εργαλεία» ώστε να βοηθήσει τον μαθητή να επιτύχει τους στόχους του, να οργανωθεί, να αποκτήσει αυτοέλεγχο, αυτορρύθμιση και αυτογνωσία, καθώς και να επικοινωνήσει με το παιδί. Αν και υπάρχει ένα πλήθος υλικού διαθέσιμο, συνήθως δεν ανταποκρίνεται απόλυτα στις εκάστοτε ανάγκες, για αυτό είναι σημαντικό ο εκπαιδευτικός να μπορεί να δημιουργεί δικό του υλικό ακολουθώντας κάποιες τεχνικές.

Επιμορφώτρια - Υπεύθυνη Προγράμματος: Μούρμουρα Κατερίνα, Ειδική Παιδαγωγός – Φιλολόγος, Ψυχοεκπαιδύτρια, Med Autism University of Strathclyde, Συγγραφέας

1. Μούρμουρα Κατερίνα

Γεννήθηκε το 1986, απόφοιτη της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει ολοκληρώσει ετήσια επιμόρφωση στην Ειδική αγωγή και Εκπαίδευση και είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου Med in Autism του University of Strathclyde.

Είναι Φιλολόγος, Ειδική Παιδαγωγός και πιστοποιημένη Εκπαιδύτρια Ενηλίκων μη Τυπικής Εκπαίδευσης από τον ΕΟΠΠΕΠ. Επιπλέον είναι πιστοποιημένη εκπαιδευτικός της Εικονογραφημένης Μεθόδου για Δυσλεξία της Δώρας Μαυρομμάτη και συγγραφέας του βιβλίου «Ταξιδεύουμε στον κόσμο των Αρχαίων» το οποίο περιέχει μνημονικές τεχνικές για την εκμάθηση των Αρχαίων Ελληνικών σε παιδιά με Δυσλεξία.

Έχει πολυετή εμπειρία ως εκπαιδευτικός Παράλληλης Στήριξης και εκπαιδευτικός σε μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες. Επιπλέον στηρίζει συμβουλευτικά τις οικογένειες των μαθητών και οργανώνει πρόγραμμα καθημερινής διαβίωσης σε παιδιά στο Φάσμα του Αυτισμού και τις οικογένειες τους. Τέλος, στηρίζει και προσφέρει ψυχοεκπαίδευση σε ενήλικα άτομα με Αυτισμό.

